

Список використаних джерел

1. “Про заходи щодо поліпшення пенсійного забезпечення громадян” [Електронний ресурс] Постанова Кабінету Міністрів України від 20.11.2003 № 1783. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96>.
2. Коробенко Н. П. Пенсійне забезпечення по інвалідності в солідарній системі України. – К.: Видавництво Акад. праці і соц. відносин Федер. проф. спілок України, 2011. – 172 с.
3. Аналітична записка щодо фінансового стану Пенсійного фонду України за січень-грудень 2016 року. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96>.

Стецюк Тетяна Іванівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри страхування, ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана».

Stetsiuk Tetiana - Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor at the Department of Insurance, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman.

E-mail: stetsiukti@gmail.com

Тетяна Татаріна

РОЛЬ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ У ЗАХИСТІ СТРАХОВИКІВ ВІД КАТАСТРОФІЧНИХ РИЗИКІВ

Tetiana Tatarina

THE ROLE OF REINSURANCE IN INSURERS' PROTECTION FROM CATASTROPHIC RISKS

В статті визначено роль перестраховального захисту у мінімізації катастрофічних збитків. Розглянуто зарубіжний досвід перестраховання катастрофічних ризиків. Аналіз ефективності перестраховання засвідчує його стійкий згладжувальний ефект за наслідками катастрофічних випадків. Використання перестраховального захисту на основі договору катастрофічного ексцедента збитку дозволяє страховикам підтримувати свою фінансову стійкість навіть за масштабними збитками. Доведено необхідність запровадження перестраховання катастрофічних ризиків в Україні.

Ключові слова: катастрофічний ризик; максимально можливий збиток; непропорційне перестраховання; договір катастрофічного ексцедента збитку; рівень збитковості страховика.

The article defines the role of reinsurance protection in minimizing catastrophic losses. The foreign experience of reinsurance of catastrophic risks is considered. The analysis of the effectiveness of reinsurance shows its consistent smoothing effect in the aftermath of catastrophic cases. The use of reinsurance protection on the basis of catastrophic excess of loss policy allows insurers to maintain their financial stability, even in case of large-scale losses. The necessity of introducing of the reinsurance of catastrophic risks in Ukraine is proved.

Keywords: catastrophic risk; maximum possible loss; non-proportional reinsurance; catastrophic excess of loss policy; the insurer's loss ratio.

Всім регіонам світу без винятку притаманні великі та катастрофічні ризики, які виникають через природні катаклізми, ринкові потрясіння, політичний безлад, кіберзлочини. Ризики внаслідок природних катастроф за останнє десятиліття посідають перші сходинки за міжнародним рейтингом.

У ході світового дослідження розвинутих країн у Топ 10 «Глобальних бізнес-ризиків 2017 року» визначено першочерговими промисловими ризиками: перерви у виробництві (37 %), ринкові зміни (31 %), кіберінциденти (30 %) і природні катастрофи (24 %) (табл.1).

Таблиця 1

ТОП 10 Глобальних бізнес-ризиків у світі в 2017 р.

№	Перелік ризиків	2017 рік (%)
1	Перерва у виробництві	37
2	Ринкові зміни (волатильність, конкуренція, стагнація)	31
3	Кіберінциденти (кіберзлочини, збій ІТ, втрачені дані)	30
4	Природні катастрофи	24
5	Зміни в законодавстві і регулюванні	24
6	Макроекономічні зміни	22
7	Пожежа, вибух	16
8	Політичні ризики (війна, тероризм, безлад)	14
9	Втрата репутації та вартості бренду	13
10	Нові технології (нанотехнології, штучний інтелект)	12

Джерело: складено за даними [1].

За прогнозами 2018 року рекордний розмір збитків від стихійних збитків забезпечує повернення цього ризику на третє місце у світі.

В Україні за статистичними даними МНС в 2016 році зареєстровано 149 надзвичайних ситуацій, найбільшу частку з них складають природні лиха – 89 випадків [2].

Приведені показники міжнародних рейтингових агентств і поступове збільшення природних катаклізмів в Україні свідчать про необхідність здійснення заходів з мінімізації таких ризиків. В умовах ринкової економіки важливим методом в управлінні традиційними і новітніми ризиками являється страхування.

В той же час великі суми завданої шкоди через природні лиха та їх не прогнозованість зумовлюють пошук страховиками додаткової місткості за допомогою перестраховальних операцій.

В Україні у порівнянні з іншими країнами стихійні лиха не мають такої масштабності, але існують регіони, яким притаманні сезонні природні негоди. Проте, для національного страхового ринку є цінним зарубіжний досвід з перестраховування таких ризиків, враховуючи, що США мають велику кількість регіонів, де досить часто відбуваються природні лиха катастрофічного характеру, і роками відпрацьовану систему врегулювання таких збитків.

Перестраховики можуть істотно нівелювати коливання у результатах діяльності страхових компаній за катастрофічними ризиками шляхом використання пропорційних або непропорційних договорів. Найбільш придатним для згладжування коливань збитковості за природними катаклізмами є катастрофічний ексцедент збитку.

У покритті ризиків з таких послуг як страхування від нещасних випадків, страхування майна юридичних і фізичних осіб доцільно використовувати поєднання непропорційного перестраховування ексцедентом збитку за подією (катастрофою) і за окремим ризиком.

За результатами досліджень американських вчених страховики в різних обсягах використовують перестраховальне покриття, враховуючи ризик катастрофічної активності регіону. Зокрема, страховики з більшістю операцій у наближених до океану штатах, перестраховують до 33 % ризиків за природними катастрофами [3].

Водночас науковці порівнювали прямі збитки, понесені страховиками у таких регіонах, з чистими збитками, які вони зазнають після отримання виплат від перестраховиків. Таким чином, збитковість до відшкодування перестраховиками своєї частки за збитками мала значно вищий рівень.

Показник збитковості без врахування виплат перестраховиків визначено як співвідношення збитків страхової компанії до зібраних страхових премій за портфелем ризиків. Відповідно показник збитковості з компенсацією виплат перестраховиками розраховано: збитки страховика за відніманням відшкодування перестраховиків до зібраних премій страхової компанії.

Рівень збитковості страховиків внаслідок компенсаційних виплат перестраховиків зменшувався. Дослідження здійснено за десять років (2005 - 2015 рр.) і за масштабними збитками в цей період (урагани Вільма, Катріна, Ріта та інші) [3].

Проведений аналіз ефективності перестраховування та його впливу на зменшення наслідків катастроф у страховиків, які надають послуги у ризикових регіонах, доводить що перестраховальні операції на основі катастрофічних коверів мають стійкий згладжувальний ефект.

Крім цього науковці порівнювали вплив перестраховування в ризикових регіонах і в тих, де рівень катастрофічної активності незначний. Страховики в зонах малої катастрофічної активності мали б менше використовувати перестраховальний захист. В той же час за результатами дослідження можна зробити висновок, що страховики все одно активно використовують перестраховування, але як важливий інструмент ризик-менеджменту компанії.

Отже використання перестраховального захисту внаслідок природних катастроф дозволяє страховикам підтримувати свою фінансову стійкість не зважаючи на непередбачуваність величини збитків. Найбільш оптимальними для захисту є договори непропорційного перестраховування, зокрема поєднання катастрофічного і ризикового ексцедентів збитку, оскільки дозволяють страховику визначити оптимальний розмір пріоритету і передбачити максимально можливі збитки для страхового портфеля.

Список використаних джерел

1. «*Барометр ризиків*». Allianz назвал глобальные риски компаний в 2017 году [Електронний ресурс] // Allianz Global Corporate & Specialty SE (AGCS). – Режим доступу : <https://forinsurer.com/news/18/01/26/35755>.

2. *Національна доповідь* про стан техногенної і природної безпеки в Україні у 2016 році [Електронний ресурс] // Міністерство надзвичайних ситуацій [сайт]. – Режим доступу : <http://www.mns.gov.ua/content/nasdopovid2016.html> 3.

3. Drexler O., Florentine M. Do Insurers in Catastrophe-Prone Regions Buy Enough Reinsurance? [Електронний ресурс] / O. Drexler, M. Florentine // Search IDEAS. – Режим доступу : <https://www.chicagofed.org/~media/publications/chicago-fed-letter/2016/cfl360-pdf.pdf>.

Татаріна Тетяна Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри страхування, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

Tatarina Tetiana – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Insurance, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman.

E-mail: t.v.tatarina@ukr.net

Lyubomir Terziev

REPORTING OF PUBLIC PROCUREMENT AUDIT RESULTS IN THE REPUBLIC OF BULGARIA

This paper aims to investigate the reporting of results from public procurement audits. This stage is essential as the publicity of auditors' reports informs all stakeholders about the findings of the auditors from the National Audit Office of the Republic of Bulgaria. These reports determine whether public procurement spending complies with the requirements for eligibility and appropriateness. Where material errors and infringements have been identified, control bodies shall modify their conclusion and take action to impose administrative and criminal liability on the contracting authority. The results of the survey show that these reports focus mainly on negative findings and do not include information about good practices established by contracting authorities.

Keywords: public procurement; audit report; conclusions; findings; Audit Office.

Reporting the findings is one of the last stages of public procurement auditing. At this stage the findings of the Audit Office control bodies are summarized in an audit report, which contains certain recommendations. The reports ensure the transparency of and inform the public about public spending. The content of the report should be consistent with the fact that the general public does not have direct access to the audit information.

Audit reports inform the general public and all stakeholders whether public procurement spending complies with the legislative provisions for eligibility and appropriateness. According to data published by the Public Procurement Agency, a total of **90,792** public procurement contracts were concluded in the country in the period 2012-2016. **The total amount of public funds spent on these contracts is over BGN 34,68 bln.** These facts show that there is a need for establishing a competitive, transparent, and well-regulated public procurement market that ensures optimal use of the European funds.

Reporting the results of public procurement audits can be considered in **two aspects**:

1. **Audit report preparation**, including drafting and final reporting. This stage includes **a series of procedures**: **drafting** the audit report; **control over the quality** of the draft and the audit itself; **submitting** the draft for approval or rejection of the draft for completion and/or elimination of omissions; **communicating** the audit report draft to the manager of the audited organization; **considering the objections** of the manager of the audited organization regarding the audit report draft; **preparation of final conclusion and review** of the audit report by the